UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

3 päivänä kesäkuuta 2010 *

Asiassa C-484/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunal Supremo (Espanja) on esittänyt 20.10.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 10.11.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid

vastaan

Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc),

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano (esittelevä tuomari), joka hoitaa ensimmäisen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit E. Levits, C. Toader, M. Ilešič ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 10.9.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, edustajinaan avvocato M. Merota ja abogado J. Cadarso Palau,

– Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc), edustajinaan procuradora J. Rodríguez Teijeiro, abogado L. Pineda Salido ja abogado M. Mateos Ferres,

– Espanjan hallitus, asiamiehinään J. López-Medel Bascones ja M. Muñoz Pérez,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja J. Kemper,

– Itävallan hallitus, asiamiehenään E. Riedl,

– Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, H. Almeida ja P. Contreiras,

– Euroopan komissio, asiamiehinään E. Gippini Fournier ja W. Wils,

kuultuaan julkisasiamiehen 29.10.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29; jäljempänä direktiivi) 4 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (jäljempänä Caja de Madrid) ja Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (pankkipalvelujen käyttäjien espanjalainen yhdistys, jäljempänä Ausbanc) ja jossa on kyse sellaisen lausekkeen lainmukaisuudesta, jonka Caja de Madrid on ottanut asiakkaidensa kanssa tekemiinsä vaihtuvakorkoisia lainoja koskeviin sopimuksiin, jotka on tarkoitettu asuntorahoitukseen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin lainsäädäntö

3 Direktiivin 12 ja 19 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”kansallisten lainsäädäntöjen nykytilassa voidaan suunnitella kuitenkin ainoastaan osittaista yhdenmukaistamista; tämä direktiivi kattaa erityisesti ainoastaan ne sopimusehdot, joista ei ole neuvoteltu erikseen; on tarpeen jättää jäsenvaltioille mahdollisuus [ETY:n] perustamissopimusta asianmukaisesti noudattaen varmistaa kuluttajalle suojelun korkeampi taso tämän direktiivin säännöksiä tiukemmilla kansallisilla säännöksillä;

– –

tämän direktiivin tarkoituksen mukaisesti kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa kohdistua ehtoihin, jotka koskevat sopimuksen pääkohdetta tai tavaroiden ja palvelujen hinta-laatusuhdetta; sopimuksen pääkohde ja hinta-laatusuhde voidaan kuitenkin ottaa huomioon arvioitaessa muiden ehtojen kohtuutonta luonnetta; – –”

4 Direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

Ehdon tai yksittäisen ehdon tietyistä osista erikseen neuvotteleminen ei sulje pois tämän artiklan soveltamista sopimuksen muihin osiin, jos sopimuksen yleinen arviointi osoittaa, että kyseessä on kaikesta huolimatta ennakolta muotoiltu vakiosopimus.

Jos elinkeinonharjoittaja väittää, että vakioehdosta on neuvoteltu erikseen, todistustaakka tästä seikasta on hänellä.

3. Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina.”

5 Direktiivin 4 artikla kuuluu seuraavasti:

”1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.”

6 Direktiivin 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.”

Kansallinen säännöstö

7 Espanjan oikeudessa kuluttajien suoja kohtuuttomilta sopimusehdoilta on järjestetty kuluttajien ja palvelujen käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetulla yleisellä lailla 26/1984 (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios; BOE nro 176, 24.7.1984; jäljempänä laki 26/1984).

8 Lakia 26/1984 muutettiin yleisistä sopimusehdoista 13.4.1998 annetulla lailla 7/1998 (Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación; BOE nro 89, 14.4.1998; jäljempänä laki 7/1998), jolla direktiivi 93/13 pantiin täytäntöön Espanjan oikeudessa.

9 Lailla 7/1998 ei kuitenkaan pantu direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa täytäntöön kansallisessa oikeudessa.

Tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Caja de Madridin ja sen asiakkaiden välillä tehdyt, asuntojen rahoittamiseen tarkoitetut vaihtuvakorkoista lainaa koskevat sopimukset sisältävät kirjallisen sopimusehdon, joka on etukäteen lisätty vakiosopimukseen ja jonka perusteella sopimuksen mukainen nimelliskorko, joka vaihtelee sovitun viitekoron mukaan ajanjaksoittain, on pyöristettävä ensimmäisestä tarkistuksesta lähtien seuraavaan korkeampaan prosenttiyksikön neljännekseen (jäljempänä pyöristyslauseke).

11 Ausbanc nosti 28.7.2000 kanteen, jossa se vaati muun muassa, että Caja de Madrid poistaisi pyöristyslausekkeen kyseisistä lainasopimuksista ja että sen käyttö lopetettaisiin. Juzgado de Primera Instancia de Madrid hyväksyi kanteen 11.9.2001 antamallaan tuomiolla ja totesi, että pyöristyslauseke oli kohtuuton ja siis mitätön sen kansallisen lainsäädännön perusteella, jolla direktiivi on pantu täytäntöön.

12 Caja de Madrid valitti tuosta tuomiosta Audiencia Provincial de Madridiin, joka antoi 10.10.2002 ensimmäisessä oikeusasteessa tehdyn ratkaisun vahvistavan tuomion.

13 Caja de Madrid teki 27.11.2002 tästä tuomiosta kassaatiovalituksen Tribunal Supremoon.

14 Tribunal Supremon mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen pyöristyslauseke saattaa olla pankkilainasopimuksen olennainen osa. Koska direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan ehdon kohtuuttomuuden arviointi ei saa koskea muun muassa sopimuksen kohteeseen liittyvää sopimusehtoa, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta ei lähtökohtaisesti voida arvioida.

15 Tribunal Supremo toteaa kuitenkin myös, että koska Espanjan kuningaskunta ei ole pannut kyseistä 4 artiklan 2 kohtaa täytäntöön kansallisessa oikeusjärjestyksessään, Espanjan lainsäädännössä edellytetään, että koko sopimuksen kohtuuttomuus arvioidaan.

16 Näin ollen Tribunal Supremo on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko – – direktiivin – – 8 artiklaa tulkittava niin, että jäsenvaltio voi säätää kuluttajien hyväksi lainsäädännössään sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden arvioinnista, jotka on direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa jätetty tämän arvioinnin ulkopuolelle?

2) Estääkö direktiivin – – 4 artiklan 2 kohta yhdessä direktiivin 8 artiklan kanssa jäsenvaltiota säätämästä lainsäädännössään kuluttajien suojaamiseksi sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden arvioinnista, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi?

3) Onko – – direktiivin 8 artiklan ja 4 artiklan 2 kohdan sellainen tulkinta, joka sallii jäsenvaltion säätävän kuluttajien kanssa tehtyjen sopimusten selkeästi ja ymmärrettävästi laadittujen ehtojen, joissa määritellään sopimuksen pääkohde tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuus suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, kohtuuttomuuden arvioinnista, EY 2 artiklan, EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan ja EY 4 artiklan 1 kohdan mukainen?”

Ennakkoratkaisukysymykset

Tutkittavaksi ottaminen

17 Ausbanc, Espanjan hallitus ja Euroopan komissio väittävät, ettei ennakkoratkaisupyyntöä voida ottaa tutkittavaksi siitä syystä, ettei siitä ole hyötyä kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi. Ne väittävät tältä osin, että pääasiassa kyseessä oleva pyöristyslauseke ei koske kyseisen sopimuksen pääkohdetta, vaan se on siihen nähden liitännäinen seikka, joten direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ei voida soveltaa pääasiassa.

18 Tältä osin on heti aluksi todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun riita-asian tosiseikat ja arvioimaan niitä sekä tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista lainsäädäntöä. Samalla tavoin yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, ovatko sen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset tarpeellisia ja onko niillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (ks. asia C-145/03, Keller, tuomio 12.4.2005, Kok., s. I-2529, 33 kohta; asia C-119/05, Lucchini, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6199, 43 kohta ja asia C-11/07, Eckelkamp ym., tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6845, 27 ja 32 kohta).

19 Näin ollen on niin, että vaikka unionin tuomioistuin on myös katsonut, että sen on oman toimivaltaisuutensa arvioimiseksi poikkeustapauksissa tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin esitti ennakkoratkaisukysymyksen (ks. vastaavasti asia 244/80, Foglia, tuomio 16.12.1981, Kok., s. 3045, Kok. Ep. VI, s. 251, 21 kohta ja asia C-314/08, Filipiak, tuomio 19.11.2009, Kok., s. I-11049, 41 kohta), kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vastaamisesta kieltäytyminen on mahdollista kuitenkin vain, jos on selvää, ettei unionin oikeuden säännöstä, jonka tulkintaa unionin tuomioistuimelta on pyydetty, voida soveltaa (ks. asia C-85/95, Reisdorf, tuomio 5.12.1996, Kok., s. I-6257, 16 kohta ja asia C-567/07, Woningstichting Sint Servatius, tuomio 1.10.2009, Kok., s. I-9021, 43 kohta).

20 Näin ei ole nyt esillä olevassa asiassa.

21 Tribunal Supremo pohtii ennakkoratkaisupyynnössään jäsenvaltioilla direktiivin perusteella olevien velvollisuuksien ulottuvuutta siltä osin kuin kyse on sellaisten tiettyjen sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevan tuomioistuinvalvonnan laajuudesta, jotka tämän saman Tribunal Supremon mukaan kuuluvat direktiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan.

22 Vaikka kaikki osapuolet eivät yhdykään tähän Tribunal Supremon arviointiin, asiassa ei ainakaan selvästi ole ilmennyt, ettei direktiivin kyseistä säännöstä voitaisi soveltaa pääasiassa.

23 Näin ollen on todettava, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan kansallisen tuomioistuimen sille esittämät ennakkoratkaisukysymykset ja että ennakkoratkaisupyyntö on näin ollen otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

Ensimmäinen ja toinen kysymys

24 Kahdessa ensimmäisessä kysymyksessään, jotka on syytä tutkia yhdessä, kansallinen tuomioistuin kysyy, estävätkö direktiivin 4 artiklan 2 kohta ja 8 artikla jäsenvaltiota säätämästä lainsäädännössään kuluttajien suojelemiseksi sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden arvioinnista, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

25 Caja de Madrid väittää, ettei direktiivin 8 artiklassa sallita sitä, että jäsenvaltiot ottavat täytäntöönpanotoimenpitein käyttöön direktiivin 4 artiklan 2 kohdan vastaisen kansallisen lainsäädännön tai että ne tällaisten toimenpiteiden puuttuessa pitävät sen voimassa. Tässä säännöksessä rajataan nimittäin oikeudellisesti sitovalla tavalla direktiivissä säädetyn suojajärjestelmän soveltamisala ja suljetaan näin pois jäsenvaltion mahdollisuudet poiketa siitä edes antaakseen kuluttajille edullisempia kansallisia säännöksiä.

26 Muut huomautuksia esittäneet osapuolet väittävät sitä vastoin, että direktiivin 4 artiklan 2 kohta ja 8 artikla eivät estä tällaista mahdollisuutta. Ne näet katsovat, että tällaisen kansallisen lainsäädännön antaminen tai voimassa pitäminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan ottaa direktiivin sääntelemällä alalla käyttöön tiukempia kuluttajansuojamekanismeja.

27 Jotta esitettyihin kysymyksiin voitaisiin vastata, on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta ja asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 25 kohta).

28 Kuten direktiivin 12 perustelukappaleessa nimenomaisesti todetaan, direktiivillä kuitenkin yhdenmukaistetaan ainoastaan osittain ja vähimmäistasoisesti kohtuuttomia sopimusehtoja koskevat kansalliset lainsäädännöt, ja samalla siinä myönnetään jäsenvaltioille mahdollisuus varmistaa kuluttajille siinä säädettyä korkeampi suojelun taso.

29 Direktiivin 8 artiklassa säädetään nimenomaisesti, että jäsenvaltioilla on mahdollisuus ”antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason”.

30 Tästä syystä on tarkistettava, ulottuuko direktiivin 8 artiklan soveltamisala tällä direktiivillä säännellylle koko alalle ja näin ollen sen 4 artiklan 2 kohtaan vai onko – kuten Caja de Madrid väittää – tämä viimeksi mainittu säännös suljettu kyseisen 8 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle.

31 Tässä suhteessa on syytä todeta, että direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetään yksinomaan, että ”sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi” ei saa koskea tässä säännöksessä tarkoitettuja sopimusehtoja, jos nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

32 Itse direktiivin 4 artiklan 2 kohdan sanamuodostakin siis ilmenee, ettei tällä säännöksellä, kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 74 kohdassa toteaa, voida katsoa vahvistettavan direktiivin asiallista soveltamisalaa. Päinvastoin mainitussa 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut sopimusehdot kuuluvat direktiivillä säännellylle alalle, mutta vain niiden kohtuutonta luonnetta ei saada arvioida, jos kansallinen tuomioistuin yksittäistapauksen tutkittuaan katsoo, että elinkeinonharjoittaja on laatinut ne selkeästi ja ymmärrettävästi.

33 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa määritellään kokonaisuutena katsottuna ne yleiset perusteet, joiden avulla direktiivin säännösten soveltamisalaan kuuluvien sopimusehtojen kohtuuttomuutta voidaan arvioida (ks. vastaavasti asia C-478/99, komissio v. Ruotsi, tuomio 7.5.2002, Kok., s. I-4147, 11 ja 17 kohta ja asia C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, tuomio 1.4.2004, Kok., s. I-3403, 18, 19 ja 21 kohta).

34 Tässä samassa tarkoituksessa direktiivin 4 artiklan 2 kohdan sääntelyn kohteena ovat yksinomaan, kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa toteaa, sellaisten sopimusehtojen sisällöllisen valvonnan yksityiskohtaiset säännöt ja ulottuvuus, joista ei ole neuvoteltu erikseen ja joissa kuvataan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten olennaiset suoritukset.

35 Tästä seuraa, että tässä 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut sopimusehdot kuuluvat hyvinkin direktiivillä säännellylle alalle ja että direktiivin 8 artiklaa sovelletaan näin ollen myös kyseisen 4 artiklan 2 kohtaan.

36 Tätä päätelmää ei voida saattaa kyseenalaiseksi Caja de Madridin lausumilla, joissa se väittää muun muassa asiassa C-144/99, komissio vastaan Alankomaat, 10.5.2001 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-3541) ilmenevän, että direktiivin 4 artiklan 2 kohta on pakottava ja sitova jäsenvaltioille, joten ne eivät voi vedota direktiivin 8 artiklaan antaessaan tai pitäessään voimassa sisäisessä oikeusjärjestyksessään säännöksiä, jotka saattavat muuttaa sen ulottuvuutta.

37 Tältä osin on todettava, että nämä väitteet perustuvat kyseisen tuomion virheelliseen tulkintaan. Tuossa tuomiossa katsottiin, ettei Alankomaiden kuningaskunta ollut noudattanut direktiivin mukaisia velvoitteitaan, mutta ei sen vuoksi, etteikö se olisi pannut täytäntöön sen 4 artiklan 2 kohtaa, vaan yksinomaan siksi, että se oli pannut sen täytäntöön puutteellisesti, mistä seurasi, ettei kyseisellä kansallisella lainsäädännöllä kyetty saavuttamaan tällä säännöksellä haluttuja tuloksia.

38 Kyseisellä lainsäädännöllä suljettiin pois tuomioistuinten mahdollisuudet valvoa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten olennaisia suorituksia kuvaavia sopimusehtoja silloinkin, kun nämä lausekkeet olivat epäselviä ja vaikeasti ymmärrettäviä, joten kuluttaja ei voinut millään tavoin vedota sopimuksen pääkohteen määrittelyä ja hinnan asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin tai tavaroihin koskevan sopimusehdon kohtuuttomuuteen.

39 Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Alankomaat annetusta tuomiosta ei näin ollen millään tavoin voida päätellä, että yhteisöjen tuomioistuin olisi katsonut, että direktiivin 4 artiklan 2 kohta olisi pakottava ja sitova säännös, joka jäsenvaltioilla olisi velvollisuus panna täytäntöön sellaisenaan. Päinvastoin yhteisöjen tuomioistuin totesi vain, että jotta direktiivin mukaiset kuluttajansuojaan liittyvät tavoitteet taattaisiin käytännössä, kyseinen 4 artiklan 2 kohta oli aina pantava täytäntöön kokonaisuudessaan, joten ainoastaan selvästi ja ymmärrettävästi laadittujen sopimusehtojen kohtuuttomuuden arviointi on kiellettyä.

40 Kaikesta edellä olevasta seuraa, ettei jäsenvaltioita voida estää pitämästä voimassa tai antamasta direktiivillä säännellyllä koko alalla – sen 4 artiklan 2 kohta mukaan lukien – sääntöjä, jotka ovat tiukempia kuin itse direktiivissä asetetut säännöt, kunhan niillä pyritään varmistamaan kuluttajansuojan korkeampi taso.

41 Pääasiassa kyseessä olevasta Espanjan lainsäädännöstä on todettava, että direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ei ole pantu täytäntöön lailla 7/1998, kuten unionin tuomioistuimelle jätetyistä asiakirjoista ilmenee.

42 Tästä seuraa, että – kuten Tribunal Supremo toteaa – Espanjan oikeusjärjestyksessä kansallinen tuomioistuin voi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välistä sopimusta koskevassa asiassa kaikissa olosuhteissa arvioida sellaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja joka koskee muun muassa kyseisen sopimuksen pääkohdetta, silloinkin kun elinkeinonharjoittaja on laatinut tämän sopimusehdon edeltä käsin selkeästi ja ymmärrettävästi.

43 Näin ollen on todettava, että koska Espanjan lainsäädännössä sallitaan direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kaltaisten, elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehdyn sopimuksen sopimusehtojen kohtuuttomuuden täydellinen tuomioistuinvalvonta, pääasiassa kyseessä olevalla lainsäädännöllä varmistetaan direktiivin 8 artiklan mukaisesti kuluttajalle tässä artiklassa säädettyä korkeampi suojan taso.

44 Edellä lausutun valossa ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava siten, että direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ja 8 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka

koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Kolmas kysymys

45 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään, onko direktiivin 4 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan sellainen tulkinta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa kansallista lainsäädäntöä, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, EY 2 artiklan, EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan ja EY 4 artiklan 1 kohdan mukainen.

46 EY 2 artiklasta ja EY 4 artiklan 1 kohdasta on riittävää todeta, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan näillä määräyksillä asetetaan yleisiä tavoitteita ja periaatteita, joita on välttämättä sovellettava niiden EY:n perustamissopimuksen vastaavien lukujen kanssa, joilla nämä periaatteet ja tavoitteet pyritään panemaan täytäntöön. Niistä ei siis yksinään voi seurata selviä ja ehdottomia oikeudellisia velvoitteita jäsenvaltioille (ks. vastaavasti EY 2 artiklasta asia C-339/89, Alsthom Atlantique, tuomio 24.1.1991, Kok., s. I-107, Kok. Ep. XI, s. I-1, 9 kohta ja EY 4 artiklan 1 kohdasta asia C-9/99, Échirolles Distribution, tuomio 3.10.2000, Kok., s. I-8207, 25 kohta).

47 Myöskään EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdasta ei yksinään voi seurata oikeudellisia velvoitteita jäsenvaltioille. Kuten yhteisöjen tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus selventää, tässä määräyksessä vain ilmoitetaan tavoite, jota on kuitenkin täsmennettävä perustamissopimuksen muilla, muun muassa kilpailusääntöjä koskevilla määräyksillä

(ks. vastaavasti asia 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok., s. 3461, Kok. Ep. VII, s. 339, 29 kohta ja em. asia Alsthom Atlantique, tuomion 10 kohta).

48 Lisäksi on todettava, ettei unionin tuomioistuimen ole ennakkoratkaisupyynnössä esitettyjen tietojen perusteella mahdollista selvästi rajata niitä perustamissopimuksen kilpailusääntöjä, joiden tulkinnasta olisi hyötyä pääasiaa ratkaistaessa.

49 Kaikkien näiden lausumien valossa kolmanteen kysymykseen on vastattava siten, että direktiivin 4 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan sellainen tulkinta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa kansallista lainsäädäntöä, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, ei ole EY 2 artiklan, EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan eikä EY 4 artiklan 1 kohdan vastainen.

Oikeudenkäyntikulut

50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 4 artiklan 2 kohtaa ja 8 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.**

2) **Direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan sellainen tulkinta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa kansallista lainsäädäntöä, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, ei ole EY 2 artiklan, EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan eikä EY 4 artiklan 1 kohdan vastainen.**

Allekirjoitukset